

УДК 378.011.3-051:] 81'243:75

Pet'ko L.V.

Ph.D., Associate Professor
Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

**FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE
TEACHING ENVIRONMENT IN THE CONDITIONS OF UNIVERSITY FOR
STUDENTS OF SPECIALTIES 023«FINE ARTS» and 022 «DESIGN»**

Петько Л.В.

к.пед.н., доцент
НПУ імені М.П.Драгоманова (м. Київ, Україна)

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ІНШОМОВНОГО
НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ ДЛЯ
СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 023 «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО» ТА
022 «ДИЗАЙН»**

This article is devoted to describing of formation of the professionally oriented foreign language environment for students of specialties 023 «Fine Arts» and 022 «Design» in the conditions of university. The author gives some examples in this way.

Описується формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету для студентів спеціальностей 023 «Образотворче мистецтво» та 022 «Дизайн». Автором наведено приклади цього процесу.

Key words: formation of professionally oriented foreign language teaching environment, university, students, «Fine Arts», «Design», students, foreign language.

Ключові слова: формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища, університет, студенти, «Образотворче мистецтво», «Дизайн», іноземна мова.

У низці наших публікацій [2; 3] ми висвітлили актуальність та шляхи формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету.

Університетські кафедри, які готують майбутніх фахівців галузі освіти 02 «Мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво» із присвоєнням кваліфікації «Художник (за видами образотворчого мистецтва)», «Вчитель образотворчого мистецтва та спеціальності 022 «Дизайнер», скеровують свій навчально-виховний процес у професійній підготовці студентів, спираючись на інноваційні форми, методи навчання, що слугують не тільки професійній підготовці випускника університету, формуванню знань та розвитку професійно значущих умінь і навичок студентів у процесі вивчення образотворчого мистецтва, навчанню живописної майстерності художника, а й формуванню у студентів здатності до емоційно-чуттєвого сприйняття дійсності, розвитку їх творчих здібностей у даній професійній сфері, підготовки до самостійної практичної та творчої діяльності, всебічному розвитку особистості, яка обізнана в багатьох напрямках, надбаних людством: театр, музика, кіномистецтво, історія, художня література тощо. Отже, у підготовці такого випускника вищої школи міжпредметні зв'язки займають і відіграють значне місце.

Зазначимо, що в колі окресленого, – професійній підготовці майбутнього художника, – важливу роль відіграє знання іноземної мови, для опанування ним зарубіжної мистецької та історичної спадщини, ознайомлення з художніми школами та техніками письма, дослідження та вивчення наукових пошуків мистецтвознавців, історією, епохою життя героїв майбутнього твору, художньою літературою і т.ін., тому що у митця ще до написання картини або малюнка, повинна скластися уява про характер образу.

Це вимагає від художника попередньої різносторонньої кропіткої роботи

Підкреслимо, що навчальна дисципліна «Іноземна мова» (англійська, німецька, французька) є обов'язковою протягом трьох семестрів, а на 3–4-х курсах бакалаврату вивчається варіативно.

З метою формування професійно орієнтованого іншомовного середовища (ПОІНС) в умовах університету нами були вивчені навчальні програми на кафедрах образотворчого мистецтва університетів [1; 5; 7], які передбачають вивчення студентами таких дисциплін: «Живопис», «Рисунок», «Композиція», «Скульптура», «Художня кераміка», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Комп'ютерний дизайн», «Кольорознавство», «Пластична анатомія», «Прикладна графіка», «Історія костюма», «Історія театру» тощо.

На прикладі вивчення вірша Мері Ховіт «Паук і Муха» на практичних заняттях з іноземної мови (ІМ) представимо формування ПОІНС для студентів спеціальності 6.020205 «Образотворче мистецтво» та 6.020207 «Дизайн». Спробуємо окреслити напрямки формування ПОІНС шляхом виокремлення з програм навчальних дисциплін зазначених спеціальностей мети і завдань, які викладач іноземної мови може впроваджувати у процес навчання ІМ за професійним спрямуванням для вище визначених спеціальностей.

Так, навчальна програма з дисципліни «Рисунок» передбачає розвиток образного сприймання, уявлення у студентів. У процесі навчання рисунку формуються їх ціннісні орієнтації та духовна культура. Тоді як програма з навчальної дисципліни «Кольорознавство» спрямована на вивчення гармонії кольорів як об'єктивної закономірності, палітра художників різних епох, типи і види колориту, колір в інтер'єрі, одягу і т.д.

У свою чергу, навчальна програма з дисципліни «Композиція» ставить за мету сформуванню у студентів умінь у сфері творчої роботи; навчити їх спостереженню конкретного образу чи явища, визначення в ньому суттєвого, типового, вартого відображення у мистецтві, вираження ідейного зауму твору образотворчими виражальними засобами та ін.

Разом з тим, нашу увагу привернула навчальна програма з дисципліни «Комп'ютерний дизайн» заслуженого художника України В.А.Олексенка [7], в якій значне місце

український митець відводить навчання студентів розробки макету художнього оформлення дитячої книги, окреслює роль і задачі ілюстрацій, їх відношення до тексту і т.ін. Як слушно наголошує З.Р.Шокірова, «академічний живопис у педагогічному інституті як навчальний предмет повинен дати учневі конкретні глибокі знання та практичні навички, допомогти йому оволодіти законами передачі форми і колірних відносин, навчити його правильно, художньо і, нарешті, образно бачити і передавати засобами живопису явища дійсності на площині [8, с. 143]».

У контексті викладеного, серед пошуків ефективних шляхів організації навчально-виховного процесу для студентів окреслених спеціальностей з метою формування їхніх професійних умінь в умовах університету, залучення професійно орієнтованих технологій навчання іноземної мови (ІМ) ми розглядаємо як засіб формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету [4] Тому, основі інтерпретації лінгвостилістичних засобів вірша Мері Ховітт «Павук і Муха» [3], зупинимося на розгляді зі студентами на практичних заняттях з ІМ оформлення книги для дітей М.Ховітт «Павук і Муха» (Додаток, рис. 1), ілюстрованої сучасним американським художником, ілюстратором дитячої літератури Тоні Ді Терліцці [10; 12].

Саме ілюстрації в книзі доповнюють її зміст, що хоче сказати дітям автор, і головне, – малюнки художника створюють візуально головні образи байки, завдяки уяві і зануренню у дійство, викладене поетичним пером автора. Образи головних персонажів ми розглядали раніше, а зі студентами-художниками зосереджуємо увагу на художніх елементах, просторі і пропорції малюнків, композиції, гармонії кольорів, дизайні інтер'єру та одягу головних персонажів.

Водночас, не слід забувати, що навчання студентів зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво готує майбутніх учителів для загальноосвітніх навчальних закладів, коли будь-який урок з образотворчого мистецтва повинен досягти триєдиної мети: освітньої (формування знань з навчальної дисципліни), виховної (моральне виховання студентів, виховання ціннісних орієнтацій) і розвиваючої (розвиток, творчої уяви, пізнавального інтересу шляхом стимулювання вихованців до самостійної, творчої діяльності).

Із творчістю ілюстратора Тоні Ді Терліцці студенти знайомляться самостійно заздалегідь до проведення практичного заняття з ІМ.

Отже, під час практичного заняття з ІМ, вони звертають увагу на те, що всі ілюстрації, виконані художником у біло-чорних тонах. На запитання викладача «Чому?», відповідають, що такому вибору кольорів для ілюстрацій цієї книги сприяло захоплення Тоні Дітерліцці фільмів жахів 20-х–30-х рр). Павук з'їв довірливу Муху, яка повірила його лестоцям, адже ідея байки – вчити дітей не довіряти чужим людям, їх комплементарам і лестоцям, тому що все це може погано закінчитися, як у фільмах жахів. Так і повчальна історія короткого життя наївної Мухи, написана Мері Ховітт для своїх дітей, – має страшний кінець: Муха пропала, її з'їв страшний Павук, тобто, дітлахи повинні винести урок із цієї історії шляхом пережитого чужого досвіду (на прикладі Мухи). Переконливим аргументом до сказаного слугує використання на занятті з ІМ відео передачі для дітей у виконанні англійської актриси Емілії Фокс, яка читає цю казку для іграшкового песика, презентує книгу і ілюстрації до неї [11], а також демонстрація фрагменту уроку з образотворчого мистецтва, проведеного у початковій школі художником Тоні Дітерліцці [12].

Пропонуємо студентам охарактеризувати художні елементи, які використав художник для ілюстрації книги: розміщення тексту вірша на сторінці (ліворуч, нагорі сторінки, що не заважає композиції малюнка), чорно-білий тон (створення відчуття страху, моторошності), знаки-попередження читачів про небезпеку.

Для організації англійської комунікативної поведінки студентів пропонуємо використовувати наступні вирази та фрази: *it is very interesting to study the picture...; unusual white 'spider web' font of the title...; greyscale*

illustrations on a black background...; bright and colourful children's books...; the lack of colour creates an interesting contrast...; the great size difference...; the Fly looks like...; the Spider looks like...; on the first page of the book, you can see...; all black and white drawings...; the illustrations in this book...; they do not have color...; the pictures in this book are...; they have lots of detail...; the text of the story is always on the left hand page near the top, there are many hidden things...; for example...; on the third part of the poem...; the soup has been served in a thimble...; an illustration of the bedroom...; a postage stamp hangs...;

Пропонуємо студентам звернути увагу на такі деталі (Focus your attention on the following details ...):

1. What do you see on the first page of a book?
2. Describe the Fly image on the paintings 2 and 3. Give artistic elements. (Додаток)
3. Describe the Spider image on the paintings on the paintings 3, 5, 8. Give artistic elements. (Додаток)
4. Comparison the size of a large Fly or Spider.

Серед запропонованих нижче тем проектів акцентовано увагу на стимулювання студентів до вивчення манери письма Тоні ДіТерліці, цілісного сприйняття розуміння змісту вірша «Павук і Муха», ознайомлення з творчістю письменників в історичній перспективі (від Мері Ховіт до сучасних письменників-фантастів), ілюстратором книг до яких став художник. Як одному із перспективних видів анімації приділяємо увагу мультиплікації і комп'ютерній анімації [16], з огляду на те, що ілюзія руху героїв мультфільмів створюється за допомоги малюнків, якраз це пояснює Тоні ДіТерліці дітлахам на своєму уроці [12; 14; 15, на 2.27 хв].

В анімаційному прикладі [16] персонажі байки мають людські обличчя, автори анімації червоними лініями показують на символи-небезпеки, які приготував Хлопець-Павук для юної Дівчини-Мухи. Тоді як у мультфільмах [14; 15] головні герої вірша – комахи. Після прослуховування означених фрагментів, фрагмента уроку з образотворчого мистецтва, студентам задаємо питання: 1) Завдяки чого художник домогся такого ефекту своїх ілюстрацій в книжці «Павук і Муха»? (скануванням підготовленої серії малюнків за допомоги комп'ютерних програм і комп'ютерного дизайну). 2) Назвати і описати в ілюстраціях художні елементи (приховані художником), які несуть роль знаків-попереджень в ілюстраціях для Мухи (wallpaper (рис.7), a ladybird (рис. 5), an ottoman, some bugs, a ghost, the spider's creepy house (рис.4). 3) Висловіть Вашу думку стосовно вибору авторами візуальних образів персонажів в анімації та в мультфільмах.

Надані нами вище посилання на відео фрагменти у навчальному процесі цінні тим, що на фоні озвученого вірша М.Ховіт «Павук і Муха» (англійська мова), створені мультиплікація й анімація, що доцільно поєднує літературу (поезію), навчання ІМ за фахом, закріплюють і формують професійні навички та вміння майбутніх художників, що сприяє формуванню ПОІНС в умовах університету.

В якості самостійної, групової роботи, яка реалізує інтеграцію отриманих знань студентами, навичок та вмінь з різних галузей (художня література, живопис, мультиплікація, іноземна мова) вихованцям пропонується підготувати проекти іноземною мовою за такими темами: 1) Тоні ДіТерліці – сучасний американський ілюстратор художньої літератури для дітей. 2) Унікальність художнього стилю Тоні ДіТерліці. 3) Ілюстрації Тоні ДіТерліці до книг «Гігантські кістки» (Пітер Бігль, 1997), «Літо динозавру» (Грег Бер, 1998) та письменника Джиммі Зангвоу (Jimmy Zangwow) «Подалі з цього світу» (*Out-of-This-World*), «Пригоди на місяці» (*Moon Pie Adventure*) і «Тед» (*Ted*). 4) Моє спілкування з Тоні ДіТерліці. 5) Ілюстратори класичних книг для дітей: Артур Рахам (Arthur Rackham), Ернест Шепард (Ernest Howard Shepard), Джон Теніель (John Tenniel). 6) Сучасні художники-фантасти Брайан Фройд (Brian Froud), Мобіус (Möbius), Вільям Стоут (William Stout). 7) Вірш «Павук і Муха» у світі Уолта Діснея. 8) Байка «Павук і Муха» у світі мультиплікації.

Отже, описані нами шляхи формування ПОІНС в умовах університету для спеціальностей «Образотворче мистецтво» і «Дизайн», на наше переконання, збагачує професійну підготовку майбутнього художника та змістовно її розширює.

Література:

1. НПУ імені М.П.Драгоманова. Кафедра образотворчого мистецтва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fpp.npu.edu.ua/ua/struktura/148-2011-01-13-15-03-50>
2. Петько Л.В. Формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету для студентів спеціальності «Музичне мистецтво» (на прикладі вірша Мері Ховітт «Павук і Муха») // Л.В.Петько // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Вип. 1. – Бердянськ : ФО-П Ткачук О.В., 2016. – 184–190.
URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/10075>
3. Петько Л.В. Формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету на основі інтерпретації лінгвостилістичних засобів вірша Мері Ховітт «Павук і Муха» / Л.В.Петько // Теоретична і дидактична філологія : Збірник наукових праць. – Серія «Педагогіка». – Переяслав-Хмельницький : «ФОП Домбровська Я.М.», 2016.– Випуск 22.
4. Петько Л.В. Професійно орієнтовані технології навчання ІМ як засіб формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. праць ; ред. М.Б.Євтух. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2015. – Вип. 18. – С. 175–184.
URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/8391>
5. Програма вступного фахового випробування з Образотворчого мистецтва для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства, при вступі на навчання для здобуття ступеня магістра на базі здобутого ступеня бакалавра спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vstup.npu.edu.ua/images/pk-2016/Programu/pedagog_i_psihol/образотворче/образотворче.pdf
6. Рябчук Л.В. Формування стильових уявлень майбутніх вчителів образотворчого мистецтва в процесі роботи над історичною композицією / Л.В.Рябчук // Актуальні питання мистецької педагогіки. – 2014. – Вип. 3. – С. 112–116.
7. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Навчальні програми навчально-наукового інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pedosvita.univer.ck.ua/nmk-odp-m-bakalavr/>
8. Шокірова З.Р. Викладання живопису майбутнім вчителям образотворчого мистецтва / З.Р.Шокірова // Актуальні питання мистецької педагогіки. – 2014. – № 3. – С. 143–149.
9. Artistic Process. Tony DiTerlizzi [Web Site]. – Access mode : <http://diterlizzi.com/home/category/artistic-process/>
10. Howitt M. *The Spider and the Fly* / Merry Howitt, Tony DiTerlizzi. – New York, NY : Simon & Schuster, 2002. – 40 p.
11. *The Spider & The Fly* [Web site]. – Award-winning English actress, Emilia Fox reads, Caldecott Honor picture book is illustrated by Tony DiTerlizzi , «The Spider & The Fly» (based on the beloved poem by Mary Howitt) for the UK children's show, Bookaboo. – Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=Dd1tQLSYGrA>
12. Tony DiTerlizzi and «The Spider & The Fly» [Web Site]. – Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=HEKEaoNDSU8>
13. Visual Elements Analysis of «The Spider and the Fly» [Web Site]. – Access mode : <https://biancajane89.wordpress.com/2012/08/11/15/>
14. *The Spider And The Fly*, cartoon, 1931 [Web Site]. – Access mode : https://www.youtube.com/watch?v=ndL_qEIqZ60
15. Disneys *Silly Symphonies* – *Woodland Café*, cartoon [Web Site]. – Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=LKuqS3GCzX8>
16. *The Spider and The Fly* – Animatic [Web Site]. – Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=-8GgVEnCE14>

ДОДАТОК

Ілюстрації Тоні DiTerlizzi до вірша М.Ховітт «Павук і Муха»

Рис. 1. Обкладинка книги «The Spider and the Fly».

Рис. 2. Образ Мухи.

Рис. 3. Перша сторінка книги.

Рис. 4. Павук і його будинок.

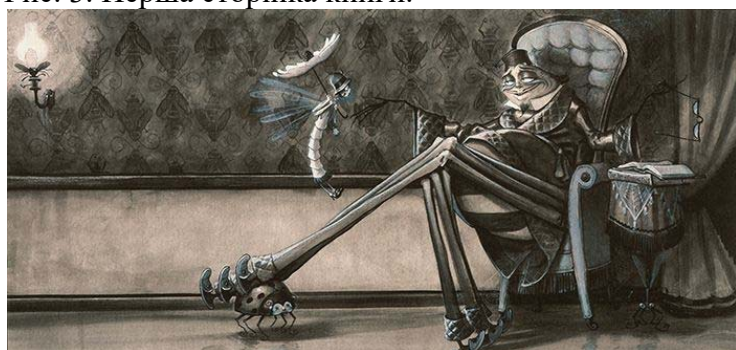

Рис. 5. Павук відпочиває

Рис. 6. Пригошення Павука

Рис. 7. Муха в гостях у Павука

Рис. 8 Обійми Павука